

POKLADAĆ (517) *vb impf*

o oraz drugie a jasne (w tym w a 2 r. błędne znakowanie); w inf pierwsze a jasne; w pozostałych formach -kła- (358), -kła- (28); -kła- WierKróc (2), ReszHoz, CzahTr (5), KlonFlis, też Calep (2); -kła- : -kła- KrowObr (23:2), BibRadz (16:1), Mącz (10:1), BudBib (9:1), MycPrz (1:2), CzechRozm (7:1), SkarŻyw (3:4), ArtKanc (1:5).

inf pokładać (70). ◇ *praes* 1 sg pokładam (46). ◇ 2 sg pokładasz (11). ◇ 3 sg pokładą (64). ◇ 1 pl pokładamy (26). ◇ 2 pl pokładacie (5). ◇ 3 pl pokładają (57). ◇ *praet* 1 sg m pokładałem, -m pokładał (15). *f* -m pokładała (1). ◇ 2 sg m pokadałeś, -eś pokadał (2). ◇ 3 sg m pokadał (30). *f* pokadała (7). *n* pokadało (1). ◇ 1 pl *m pers* -smy pokadali (1). ◇ 2 pl *m pers* pokadaliście, -ście pokadali (2). ◇ 3 pl *m pers* pokadali (52). *m an* pokadali (1) [cum *N: wilcy*]. ◇ *fut* 1 sg m będę pokadał (4) WróbŻółt, KrowObr (2), LatHar, pokadać będę (1) KochPs. ◇ 2 sg m pokadać będziesz (3), będziesz pokadał (1) RejPos (3:1). ◇ 3 sg m będzie pokadał (2). ◇ 1 pl *m pers* będziem pokadać (1). ◇ 3 pl *m pers* będą pokadać (1) RejPos, pokadać będą (1) WujNT. ◇ *imp* 2 sg pokadaj (20). ◇ 3 sg niech pokada (1). ◇ 1 pl pokadajmy (3). ◇ 2 pl pokadajcie (4). ◇ 3 pl niech pokadają (1). ◇ *con* 1 sg m bym pokadał (2). *f* bych pokadała (1). ◇ 2 sg m byś pokadał (6). ◇ 3 sg m by pokadał (11). *n* by pokadało (2). ◇ 1 pl *m pers* bychmy pokadali (11), bysmy pokadali (6); bychmy RejPs, LubPs, BibRadz; bysmy SeklKat, SeklPieś, BiałKat (2), ArtKanc; bychmy : bysmy RejPos (8:1); ~ -smy (5) SeklKat, RejPos, BiałKat (2), ArtKanc, -śmy (1) SeklPieś. ◇ 2 pl *m pers* byście pokadali (3). ◇ 3 pl *m pers* by pokadali (11). ◇ *part praes act* pokadając (30).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XIX w.

I. W znaczeniu konkretnym: umieszczać gdzieś; ponere Vulg, PolAnt, Cn; collocare, deponere, locare Cn (56) :

a. Umieszczać na powierzchni, spoczywało siłą bezwładu (50) :

pokładać co przed kim (1): A wzyawłszy onych fiedm chlebow/ vczyniwłszy dzyęki/ łamał/ y dawał zwolennikom swoim aby kładli: y kładli przed thłufzyczne ony: Y mieli też trochę rybek/ y ty błogofławiwłszy/ kazał pokładac przed nimi. RejPos 182v.

Zwrot: »pokładać [co] na miejsce« (1): Y zebraly fię tam wżytkie ftadą/ y odwalali kámięń zwierschu ftudnie/ y napawali drob y pokadali kámięń ná wierfch ftudnie ná mieyfce iego [restituabant lapidem ... in locum suum]. BudBib Gen 29/3.

Przen (1) :

Zwrot: »pokładać [kogo] pod nogi« (1): á iuz przelthanie tłuc á tłumić onych krolow á onych niewiernych mocarzow swoich/ á pokladac ie pod nogi swoie RejPos 232.

α. Umieszczać w pozycji leżącej [kogo, co] (3) :

αα. Obalać (2) :

Przen (2) :

Zwrot: »rowno z ziemią pokładać« (1): Bo ty [...] dziwnie ftany ludzkie przepátruiefz wynoffac ku gorze głowy wiernych swoich á niewierne rowno z ziemią pokadałz. RejPs 161v.

Szereg: »rownać i pokładać« (1): Ten Zephyrus niech żaglem nászym włada: Niech morfkie fzturmy rowna y poklada KlonFlis B3v.

ααα. [*Pokonywać przeciwnika w walce, powalając go na ziemię* (1) : Tatarowie ich z Litwą z łuków przeszywali, Polacy zaś wręcz drugich siekąc pokładali. *StryjPoczqt* 507.]

ββ. *Umieszczać nowożeńca w łóżu małżeńskim* (1) : Thalamus – Komora gdzie pokładają zenicha. *Calep* 1062a.

β. *Kłaść przed kimś, dawać; exponere* *Modrz* [co] (22) :

Zwrot: »pokładać u nog [czyich]« (1): Bo ktorzykolwiek dzierzawcami pol álbo domow byli/ przedawáiąc przynóšili fummy przedánych (rzeczy.) Y pokládáli v nog Apoštołłkich [*ponebant ante pedes Apostolorum*] *BudNT Act* 4/35.

Przen (21) :

pokładać u kogo (1): Kto co dobrego czyni w tym żywoćie/ ten to iákoby pokláda v Páná Bogá/ áby mu to śchowáł y oddáł po śmierći. *WujNT* 735.

pokładać na kogo (1): Pokláday ná Páná Bogá ítáránie twoie. *KołakSzczęśł* B4.

pokładać przed kogo (1): A ták rozumiey iżći tu thobie podawáć raczy [...] ony to błogófláwione dáry fiedmiorákie Duchá fwe⁸⁰ świętego/ á pokládáć ie tu przed cię raczy/ ábyś ie wdzięcznie przyjął od niego *RejPos* 185.

Zwrot: »przed nogi [czyje] pokładać« (1): Przetoż ná ten czás przed nogi iego świętey miłóšći iáko zá wdzięcznieyśzą ofiárę tę náłzę pracą pokládamy/ oddawáiąc ią ku pożytkom kołćiołá iego świętego *BibRadz* *6.

a) *Umrzeć, zginąć dla kogoś lub czegoś* (17) :

Zwroty: »pokładać ducha« (11): *GrzegŚm* 49 cf »pokładać w moc bożą«. Cf »w ręce pokładać«.

»pokładać duszę [za kogo]« (1): Przez to poználišmy miłóšć/ iż on położył zá nas duŕżę swoię: y my pokládáć mamy duŕże álbo żywoty náłże zá bráćią śwá. *RejPosWstaw* [143⁴].

»gardła [dla kogo] pokładać« (1): ále zá tem pilnošći trzebá przyłóżyć/ áby ći/ ktorzi gárdłá swoie ná káždy czás dla oyczyzny pokládáią [*qui salutem suam ... morti exponant*]/ w zapłáćie zmowionej niebyli ószukáni. *ModrzBaz* 118v.

»pokładać w moc bożą« (1): Táki tedy rozumiey/ iż gdy Kryřtus pokládáiąc w moc Bożá duchá śwego polecał Oycu: nie odłáczáł ćiáłá *GrzegŚm* 49.

»w ręce [czyje] pokładać« [*zawsze: ducha*] [*szyk zmienny*] (10): Oycze w ręce thwe pokládám duchá mego *GrzegŚm* 22, 44 [2 r.], 45 [3 r.], 46 [3 r.], 47.

»pokładać zdrowie« [*w tym: o co* (1), *za co* (1)] = *animam ponere* *PolAnt* [*szyk zmienny*] (4): Iamći iest on páłtyrz dobry/ y znam owieczki moie/ á moie teŕż mnie znáią. [...] á zdrowie moie pokládám zá owieczki. *BibRadz Ioann* 10/15, *Ioann* 10/17, 18; tedyby pewnie wiele tyśięcy śłáchćicow Mázowieckich/ Podłáńskich y inśnych/ woleliby z nieprzyáćielem Koronnym zdrowia fwe o wřzytkę oyczyznę/ y o te praemia pokládáć *VotSzl* C2v.

»pokładać żywot« [*szyk zmienny*] (2): niechcąc nie ćirpieć dla Kryřtuřowej Ewángeliey/ thráćą ie [żywoty] á nie pokládáią w ręce Boŕze. *GrzegŚm* 46; *RejPosWstaw* [143⁴].

Szeregi: »pokładać albo chowáć« (2): W ręce thwe pokládám álbo chowám Duchá mego. *GrzegŚm* 46, 45.

»pokładać abo oddawać« (1): Oycze w ręce thwe pokładam ábo oddawam Duchá mego *GrzegŚm* 44.

αα. [*Przedkładać, dawać do wglądu*: P. Lygęza [...] opowiedział się [...], iż był gotów rewizyję w tych Bogucyczach dopuścić, chocia listów na sejmie warszawskim nie pokładał. *LustrSand* 51.]

γ. *Wykładać, pokrywać, tworzyć warstwę wierzchnią; compingere, consternere, operire, sternere, substernere, superinsternere, supersternere Cn* (13) :

pokładać co [= na co się kładzie] (4): Rudus, Materia áftrychowa/ to yeft rozbite á roftłuczone kámienie s cegłą y s wapnem/ z których áftrichy czinią/ á páwimenti álbo tła á ziemię pokládáyą. *Mqcz* 359d. *Cf pokładać co czym.*

[*pokładać co [= co się kładzie]*: Kto ią [szatwię] też chce z iednego krzá fzeroko rozkrzewić/ tedy dobrze ieft gálązki długie pokládác á ziemią przykrywác *Cresc* 1571 255. *Cf pokładać co na co; co gdzie.*]

[*pokładać co [= co się kładzie]* *na co*: cieśli, który pokładał balki na ganku wiertle 2 metr. 2 *InwBiskWłocł* 1582 306.]

pokładać czym [= co się kładzie] (9): Delapido, Pokładam kamieniem. *Mqcz* 184b, 438b; Asso – Tąrczicamy pokładam. *Calep* 106a; Stercoro – Gnoiem pokładam. *Calep* 1004b; Tabulo – Delami pokładam. *Calep* 1044a, 209b; [a [na] drugim gościńcu powyszej młyna też ścielą gać i przez miasteczko wszytko krzyżową drogą [tj. na krzyż] pokładają drzewem. *LustrKrak* I 51]. *Cf pokładać co czym.*

pokładać co czym (3): kiedyby ich zá Bogi v siebie niemieli/ nigdy by [...] Złotem y frebrem ich nie pokládáli *KrowObr* 116v; Pavimento, Czinię tło/ áftrych/ Aftrichem ziemię pokładam. *Mqcz* 285a, 438a;

[*pokładać co gdzie*: Tákież gnoie dobrze pokládác ná wyżlzym miešcu ogrodá *Cresc* 1571 85.]

Przen [co czym] (1) : Sprawy dobre, drugiemii dobrémi fprawámi Pokládáy, żeby ná nie zwierzchu nie kápáło. *CiekPotr* 22.

αα. *Układać podłogę* (2) : *BartBydę* 229b; Pavimento – Pokładna pawimenczie czinię, tłę pokładam. *Calep* 764b.

δ. *Rozpościerać; przen [co w czym]* (1) : Abowiem ktory fię ták fprawowác będzie/ będzie godzien ku wżytkiemu/ ábowiem ścielzki fwe pokláda w światłości Pańskiey [*quia lux Domini vestigium eius*]/ ktory pobożne ludzi mądrošcią nápełnia. *BibRadz Eccli* 50/30.

ε. *Umieszczać według określonego porządku* (3) :

Zwrot: »[co] na swym miejscu pokładać« (1): Ordino, Rzędem rozładzam/ káżdą rzecz ná fwym mieyfcu pokładam. *Mqcz* 268b.

αα. *Rozłokowywać, rozstawiać wojsko [kogo]* (2) : gdzie obtoczyli oboz/ tedy Węgry á Włochy przed obozem pokládáli/ iáko lekkie ludzi á prętkie ku pierwższemu pátkaniu [!] *BielKron* 314; Z Dawná y tych czáfow fтары walecznicy Woyfko ná czterzy gráni ftánowili/ y po dziś ták czynią choćiaz fie go fтары Hetmáni ftrzegli ná czás pokládác *BielSpr* 24v.

ζ. *O częściach ciała* (4) :

αα. *Opierać na czymś* (3) :

pokładać co [= część ciała] *na czym* (2): Druga zalię w okrutney miłości będąc/ y pokládaiąc tylekroć białą śwę szyję/ ná miłey ręce/ [...] iednák łie obroniłá onemu ogniowi/ ktory wiele mądrych ludzi popalił. *GórnDworz* Aa8; Pothym pokláda ręce obie ná Klíęgach Ewányeliey/ ktore przed nim Arcybiskup trzyma *StryjWjaz* Dv.

pokładać co czym [= częściami ciała] (1): Czáfem wzdycha/ czáfem też pálcami pokláda/ Przezdzięczną lutnią/ czáfem ná łtronę odkláda. *KlonŻal* B.

ββ. *Podkładać, podsuwać; przen* [co] (1) :

Zwrot: »pokładać rękę« = *otaczać opieką, zapewniać ochronę i bezpieczeństwo* (1): Gdy pádnie nie powáli łię/ bo Iehowá pokláda rękę łwoię. *BudBib Ps* 36/24.

η. *Znosić, składać (o jajach)* (1) :

Zwrot: »jajca [w czym] pokładać« (1): [*Kukułka*] Iaycza łwoie w czudzem gniazdzie pokláda/ iako v trcinneho wrobla albo v piegzy *FalZioł* IV 23c.

b. *Umieszczać wewnątrz czegoś, wkładać; przen; reponere* *Modrz, Cn* [co] (5) :

[*pokładać w co*: Skárbnicę włzytkiego dobrá/ w łámęż łkárbnicę włzytkiego dobrá pokláda. *BzowRóż* 57.]

Zwroty: »pokładać (głęboko) do serca, w serce, w sercu« = *myśleć o czymś z przejęciem; ponere in praecordio* *Vulg* [szyk zmienny] (1:1:1): *Leop Sap* 4/14; á onę mękę iego y drogą krew iego ktorą cie odkupił [...] / pokłáday vltáwicźnie w łercu łwoim *RejPos* 163v; To mamy dobrze znác/ y głęboko do łercá pokłádác [*Haec noscenda sunt altaque mente reponenda*] *ModrzBaz* 69.

»w sercu [czyim] pokładać« = *namawiać, sugerować* (1): y podmioty włzelákie w łercu iey pokłádál/ ktoremi by iey vmyłł y przedłiewzięćie/ ábo rozerwác/ ábo ołłábić mogł. *SkarŻyw* 14.

»w sobie pokładać« (1): Po wárgach iego bywa poznán nienawíłtnik/ bo w łobie pokláda zdráde [*in interioribus suis ponet dolum*]. *BudBib Prov* 26/24.

c. *Siać, obsiewać* [co] (1) : Izali zrownawłzy oblicze iey [ziemi] tedy łieie wykę/ y rozłiewa kmin/ pokláda też płzenice [!] pod miárą/ y ięczmień známienity/ y orkiż w miedzy łwey? *BudBib Is* 28/25.

II. *W znaczeniu umysłowym: o różnych formach ustosunkowywania się do treści, sensu i zjawisk; ponere* *HistAl, PolAnt, Cn; collocare, reponere* *Mącz, Modrz, Cn; ponendum putare* *Modrz; locare* *Cn* [w tym: kogo, co (445)] (449) :

1. *Podawać do wiadomości, przedstawiać* (20) : Iełzcze przedłię nie widzę/ dla cze⁸⁰by Biskup Rzymłki/ tym łuccłforem być miał? X. K. trzy przyczyny pokłádál *NiemObr* 51.

pokładać pod czym [= pod jaką postacią] (1): Tu też możemy nic inłzego nie rozumieć iedno łrogość gniewu Bożego/ gdyż y Dawid y ini Prorocy gniew Boży pod łrogołcią grádu pokłádáią. *RejAp* 139v.

pokładać komu kogo kim (1): Gdybymłci Iezufá Chriłtułá gołym człowiekiem/ iáko ktorego inłzego pokłádál/ [...] tedybyłł [...] *CzechRozm* 65v.

pokładać w czym [= w tełście] (1): Ale Iozephus pokláda w piłaniu łwoim/ iż [*Salomon*] krolował ośmđzyełiát łat. *BielKron* 78v.

Ze zdaniem dopęłnieniowym [w tym z zapowiednikiem: tak (1); iż, że] (3): *OpecŻyw* 52; *BielKron* 78v; Ták pokłádamy/ że bez nich Krzełł dołkonáły y łkuteczny być może. *WujJudConf* 168.

Zwrot: »pokładać [komu] pod rozum« (1): Co pułzczam ná baczenie człowieká mędrzłzego/ Pokładaiąc mu pod rozum ten kęs zdánia mego. *CzahTr* 13v.

W przeni (11) :

Zwroty: »przed oczy pokładać« [w tym: komu (7)] [szyk zmienny] (10): Czo then Pfalm pokłada przed oczy náłze. *LubPs* X2v marg; Tu iuż ia thobie więcey żadnych wywodow przed oczy twoie pokładać nie vmiem *RejAp* 198v, 2; Iuż on bog omylny ciemności tych światá tego zwiedzye á zállepi oczy twoie/ á będzie pokładał nędzne á mizerne nábycie światá tego przed oczy twoie *RejPos* 223, 285v; *KuczbKat* 120; *RejPosWstaw* [110²], [143²], [143²]v; *CzechRozm* 111v.

»pokładać przed oblicznością« = *mieć świadomość obecności* (1): Závzdym pokładał Páná przed oblicznością moią/ á gdy on ielth po práwey mey ftronie/ nie będę wzrulfon. *GrzegŚm* 25.

Przeni (1) :

Zwrot: »pokładać przed sobą« = *mieć na uwadze, myśleć o kimś* (1): Boże zuchwalcy powstáli ná mię/ á zbor łotrowfki szukáli dułze moiey/ á niepokładáli cię przed sobą [non posuerunt te coram se]. *BudBib Ps* 85/14.

a. *Naznaczać* [komu] (1) : Item czałz a dzień y myełczye kv bithwye ym pokladamy thw wkracowye na dworze náłchym od thego wthorkw nayblyz prziflego vedw nyedziel *MetrKor* 26/62v.

2. *Przedstawić jakąś osobę, fakt jako przedmiot swojego osądu, uważać, oceniać* (92) :

pokładać co jakiego (1): Nic łobie drogiego nie pokładay czoć lotr odiać może *BielŻyw* 130.

pokładać co jako co (2): *BielŻyw* 146; Te Pfálmy niektorzy ták rozdzielaią/ że káždy iáko przyftoyne lekárftwo iednego z siedmi głównych grzechow pokładaią. *LatHar* 158.

pokładać za kogo, za co, za jaki [w tym: cum inf (1)] (19): A łwicę iáko niepłodną/ Pokładála zá niezgodną: Rzekąc nierowno - zemną chodzilfz/ Po iednemu łwięciu rodziłfz. *BierEz* K4v; *BielŻyw* 66, 95, 145; *RejPs* 23, 46v; *MurzHist* P2v; otoż on człowyeq który Bogá fwego/ Nye pokładał nigdy łoby za fwe wlpomożenye *LubPs* N5, F2v marg; *BielKron* 79v; Multi foelicitem metiuntur voluptate, Wiele ich łzczęśliwość roskolżá álbo rołpułtnością mierżá/ To yeft zá nawiętłżá łzczęśliwość pokładáya/ Roskolży vżywáć. *Mqcz* 219c; *NiemObr* 74. Cf »za nic pokładać«, »za niewielką rzecz sobie pokładać«, [»za psa pokładać«].

pokładać kim, czym, jakim (3): K temuż też złołne Samnienie závždy to ma przyrodzenie, Nieprzyjacioly pokłada Ony, którym krzywdę zada *BierRozm* 12; *GliczKsiąż* A2; Biádá tym/ [...] ktorzy pokładaią ciemność światłem/ á światłość ciemnościami *WujJudConf* 81.

pokładać w kim, w czym (18): Ci ktorzy niecznie dziálaią/ W łmierci koniec pokładaią *BierEz* R2v, I2v; *BielŻyw* 61, 103; *RejWiz* A5v, 19v; Dał nam Pan Bog tego Iopá ná przykład/ áby káždy nie rołpaczał w rzeczach przeciwnych/ á w łzczęfcie wielkim żadney wieczności ná tym łwiecie nie pokładáli [tj. nie uważali, że szczęście jest wieczne]. *BielKron* 27v, 202; *RejPos* 44v, 208v; *WujJudConf* 61; *CzechRozm* 135; O iáko to ielth nędzny człowiek/ który łtałość w thák złołliwych y łzkárádych rzeczach pokłada. *Phil* K3; ktorzy [luteranowie] nie w połwiácánie ále w łámym vżywánie pokładaią ciáło y krew Pánłką *WujNT* 603, 26, 845; *SkarKaz* 209b; Ci w niczym bárzi mocy fwey niepokładaią/ Iáko w wielkości ludzi ktorych závłze máia. *CzahTr* F3v.

pokładać na czym (1): Bo oni ná zwierzchownych tylo wczynkách pokládáli dobroć y fprawiedliwość fwoię *SkarKaz* 310a.

pokładać gdzie [= *uważać, że jest gdzieś*] (1): nie pokładaymy tu łobie domu/ gdzie ieft gofpodá krotka y nie náłz włafny dom/ gdzie śmierć nas ze włytykiego wypchnie. *SkarKaz* 209a.

cum A dupl (2): *BielŻyw nlb* 4; niechayże tedy fłucháią duchá Bożego/ ktory/ fundáment zboru nie fámeo Piotrá/ ále dwunaście Apoštołow pokláda *NiemObr* 36.

cum A cum inf (10): Sektá byłá iego [*Pitagorasa*] fprofna/ ábowiem pokládał ludzkie duŕze poŕpołu s ciátem vmieráć *BielKron* 121v. *Cf cum A cum inf* „być”.

cum A cum inf „być” [*w tym: w czym* (3), *za kogo, za co* (2), *jaki* (2), *czym, jakim* (2), *z czym* (1)] (9): Pociechá włytkim wiernem/ iákie Pan rofkoŕzy fwe wielkye pokláda być s koŕciołem fwoim/ to ieft s fyny ludzkiemi. *LubPs* Qv *marg*; *OrzRozm* B4v, Q2v; Tales [...] pokládał być ludzkie duŕze nieśmiertelne. *BielKron* 121v; O Moŕkiewŕkim álbo Ruŕkim narodzie/ rozmáicie piŕáli ŕtárzy Hiŕtorykowie/ kthore záwždy zá Sármáty pokládáli być *BielKron* 427, 156; *RejZwierc* 168v; *BielSpr* 26v; ktorzy pokládáią Bogá być przyczyná grzechow *WujJudConf* 64v; Tákowski dobre/ męzne/y mądre ludzi nienawifnemi máią/ o ktorych/ chocia milczá/ tego domnimánia fá/ iákoby o nich źle rozumieli: y widzá/ że ie ludzie więcey łobie wážá/ y godnieyfzemi onego wrzędu być pokládáią/ niźli onych fámych [*videant dignioresque iudicari magistratu, quam seipsos*]. *ModrzBaz* [41]; [A ieŕliby tego oboygá pozwoláiąc wátpił izaliby y Duch ŕwięty był Bogiem/ tenby iuz pokládał być dwu Duchow/ iednego/ ktoregoby wierzył być Bogiem/ á drugiego/ o ktorymby wátpił ieŕliby był Bogiem. *PiotrGonTrzech* 11].

[*pokładać co, ze zdaniem dopełnieniowym nawiązującym do dopełnienia bliższego: iż choć żaden z Doktorow Krzeŕciáńŕkich ták nie wczyl/ przedlię oni [sektarze] tę náukę pokládáią/ iákoby fye ná niey vgruntowáć miáłá wiárá* *RodzajLutera* F3.]

Zwroty: bibl. »pokładać w głowach wesela« = *uważać za największą radość* (1): Niech przyfchnie ięzyk moy do podniebienia mego/ ieŕlibych ná cię nie pomniał/ ieŕlibym Ierufzalimá nie pokládał w głowach weŕela mego [*si non ascendere fecero Ierusalaim in capite laetitiae meae*]. *BudBib Ps* 136/6.

»sobie nie lada jako pokładać« (1): mozem łobie nie ládá iáko pokládáć polakow/ iáko tych/ ktorzy vŕtáwicznie z pogránicznym nieprzyaciélem czynią ze wŕzech ŕtron/ záwždy fá gotowfzy/ porządnieyfzy/ zwyczáynieyfzy/ niź ini. *BielKron* [332²]v.

»(nie)lekce (*a. lekko, a. lekkowážnie*) pokładać« [*w tym: sobie* (12), *u siebie* (1)] = *lekcewážić, traktowáć niepowážnie, pogardliwie; gardzić* [*szyk zmienny*] (16): *BierEz* H2v; Bo iż oni Páná Bogá łobie zá nic máią/ Więć nas niebożátká łobie lekce pokládáią. *LubPs* gg5v; A przetoż teraz Boże náłz/ [...] nie lekceź łobie pokładay tego włytykiego wtrápienia [*ne diminuatur coram te omnis labor*] *BibRadz* 2.*Esdr* 9/32, I 2a *marg*; *BielKron* 311; *GórnDworz* Gg7v; *BudBib* 2.*Esdr* 9/32; Zacne ŕtany tym czáfem wŕzak ŕie odmieniáły/ Z onych pobożnych ludzi tákimi ŕie ŕtáli. Lekkowážnie w tym łobie innych pokládáli/ Byŕtrze á popędliwie ná bráćią fukáli. *MycPrz* I B2v, I [C]2v; *KochWr* 19; Zadnego z tych grzechow lekko łobie pokládáć nie potrzebá. *LatHar* 119, 122, 252, 285; Wfzákoż lekce v ŕiebie włytko pokládála/ Prze ŕlub ktory pirwŕzemu chowáć obiecála. *PudłDydo* A3. *Cf* »nie wżgardzáć ani lekce pokládáć«.

»za nic (nizacz) pokładać« [w tym: sobie (2)] (5): gdyż Anyeli/ gdyż Apostołowie/ gdyż ini wżycy święci za nic pokładali dośtoieństwá swoie/ á owżem spráwy swe á dośtoieństwá swe práwie przezywáli fmieciem á plewámi przeciwko zacności Páná swoiego *RejPos* 13v, 14 [2 r.]; Nizacz synow Slacheckich sobie pokładali. *MycPrz* I B3; *WierKróc* Av.

»za niewielką rzecz sobie pokładać« (1): a zaprzeć się zbawiciela swego i nauki iego za niewielką rzecz sobie pokładaiać/ [...] wymyślił wżycytko odwołać *MurzHist* C3.

»nisko pokładać« (1): *SkarŻyw* 543 cf *W przen.*

[»za psa pokładać« (1): Gdy ośthátni czuie sie w zacności rodu/ máiętności/ dignitarśtwem/ dośtátkiem nád infze vbogáconego/ wnet za pśá pokłáda vbogiego y táníe názbyt śzácuie łtan iego. *GilPos* 4v.]

»za rowno [z czym], rowno pokładać« = *traktować na równi, jednakowo* (2:1): *RejZwierc* 183; Wżycytko dobre za rowno ze złym pokładaiać/ A pożytkow ze szkodá nic nie roładzáia *WierKróc* A4v; Oto małz trzy perfony w Bołtwie/ sobie we wżem rowne. Bo ie Apóstól za rowno pokłáda: y iednáko ich wzywa *WujNT* 649.

»sobie, u siebie pokładać« [szyk zmienny] (22:4): Ani czo innego za część sobie pokładał iedno czo mógł opatrnością á mądrością dowieść *BielŻyw* 95, 130, 145; Y rozumiałem žem sobie tem nic pomoc niemogł/ žem taił wyśtepek moy przed oblicznością twoią/ á tak rádśseiem gi iuz iáwnie obiáwił/ á śnadzieř gi od te⁸⁰ czáfu za mnieyślá ciężkocć wliebie niř pirwey pokłádał. *RejPs* 46v, 23; *MurzHist* C3; *LubPs* N5; *RejAp* 8. Cf *pozostałe Zwroty*.

»pokładać na stronie obie« = *rozważać za i przeciw* (1): Byś sobie lekce nie kładł tak nieprzyaciela/ [...] Te wierzyki ácz profte vważ kořdy z wiela. Dokąd go nie baczyřz. Powážay go sobie/ Pokładaiać z pilnością ná łtronie więc obie. *CzahTr* I3.

»u siebie za śmieci pokładać« (1): Alem to obaczył/ iżem tym nic wygrác niemiał/ á owżem tho wżycytko v siebie za śmieci pokłádał *RejPos* 13v.

»sobie pokładać tanie« = *uważać za nieistotne, lekceważyc* (1): Zwłářczá z bogi zyemnymi iż miał záchowánie/ Wżycytki sobie fráfunki on pokłádał tanie. *PaprPan* Gg4v.

Szeregi: »pokładać albo policzać« (1): In Deos aliquem reponere, Pokłádać álbo policzać kogo za bogá. *Mqcz* 311d.

»nie wzgardzać ani lekce pokładać« (1): A śtáray sie ábyś ni w czym nie wzgardzał áni sobie lekce pokłádał świętey náuki Miłtrzá swoiego. *LubPs* A5v.

W przen (1) : Ták vmiał wielki on człek o náukę/ ktorą iednáko miał wielką/ niedbác: á nanižey famego siebie w swym řercu pokłádać. *SkarŻyw* 543.

a. Zaliczać (8) :

pokładać między co (1): owszem międzyKrolewskie Cnoty y te pokładamy, clementia et benignitate zwyciezac czasem y nieprzyaciele *ActReg* 126.

pokładać na miejsce czego (1): Biádá onym [...] / ktorzy pokłádaiać gorzkość ná mieyřce śłodkości/ á śłodkość ná mieyřce gorzkości. *BibRadz* Is 5/20.

pokładać pod czym (1): Iż beřtia tá [...] zbuntuie sie z rozlicznymi krolmi řwiátá/ ktore tu pod dzieřátkiem licžby pokłáda *RejAp* 144v.

pokładać pospołu z kim, z czym (1): iż Duchá świętego fwego Pan tu pośpołu z gwiazdami/ to ieft s páłterzmi kościołow fwoich/ pokłádác raczy *RejAp* 35.

pokładać gdzie (1): Zywychli czili martwych ieft więcey ludzi na fwiecie, odpowiedział, á gdziez te ktorzy na wodzie fą pokładałz, ktorzy ani prawie żywi fą bowiem bliżu śmierci, ani też prawie zmarli bo wżdi żywą. *BielŻyw* 22.

Zwrot: »w liczbę [kogo], w poczet [czego], [z kim] w liczbie pokładać« (1:1:1): Káždy człowiek kłámca/ co Pánu Chrytuśowi przypifowác y w liczbę go thych pokłádác/ rzecz bezbożna y niechrześciánfka ieft. *BiałKat* 268v; A Piotrá wefpołek z łobą w iedney liczbie pokładał/ ták piśząc: Co ieft Piotr? co ieft Páweł? iedno fłudzy Chriśtuśowi. *NiemObr* 42; *PowodPr* 51.

3. *Upatrywać w kimś albo w czymś źródło albo przedmiot swoich pozytywnych uczuć; oczekiwać, spodziewać się; sibi promittere JanStat [w tym: w kim, w czym (332)] (337) : ForCnR Av; Fortitudinem meam ad te custodiam [...]. A ia przepieczność y moc moię będę w tobie pokładał WróbŻołt 58/10; RejPs 48, 187v; SeklKat F3v, R2v; HistAl Kv; KromRozm III B5; Ten Pan woley nie pokłada w mocy koniá rychłego LubPs ff2v, hh5; KrowObr 58, 69, 70v [2 r.], 80v [2 r.], 81v, 185v; Bo iedni w tym nawiętfzą rołkołz pokłádaią/ Kiedy onych próżnych fkrzyń worki dokłádaią. RejWiz 11, 19v, 54; BibRadz II 17b marg; Vitae suae partem in vita alterius reponere, Część fwego żiwotá we zdrowiu czym pokłádác. Mącz 311d; RejPos 139v, 303v; BiałKat 266; BielSat M4; Ten wfzytkę sławę/ cześć y fzczeńście fwe będzie pokładał w fpokoynem á fzczeńśliwem ludu fwego życiu ModrzBaz 22v, 50v; SkarŻyw 486, 508; BielSjem 34; Przekopfcy Tátárowie/ cí tylko dwie/ ábo trzy Miáłteczka máiá/ ále w nich nie pokłádaią siły/ áni befpieczeńftwá. GórnRozm L4; KochWr 28; Nálfzy záś w równym polu przy págorku ftali: Nie w zbróię/ nie wrinfunkki woienne dufáiąc/ Ale w śmiálfych fwych fercách/ rzeczy pokłádaiąc. ZawJeft 12, 32; SkarKaz 82b.*

pokładać co jakie [= że będzie jakie] (1): Wiedz fie być śmierielnego [!], przeto niepokładay łobie żywota długiego *BielŻyw* 20.

W charakterystycznych połączeniach: [w czym] *pokładać befpieczeństwo (przepieczność) (swą, swe) (2), błogofławieństwo (2), chelpę, chwałę, cześć, część żywota, ćwiczenie, grunt, kochanie (2), mniwanie, moc (3), obronę (3), opuszczenie grzechów (5), pewnoś, pociechę, radoś, rozkosz(y) (7), siłę, skarby, szczęście (szczęścia mnogoś) (4), uzdrowienie duszne i cielesne, wesele, wolą, zacnoś (2), zbawienie (6).*

Zwroty: »(d)ufanie (a. ufnoś) pokładać« [w tym: na co (1)] = *confidere Vulg; fidem reponere Mącz; ponere spem PolAnt [szyk zmienny] (32):* Ale ty wfńanie fwoie wflytko pokładay w pánu fwoiem *RejPs* 54v; *LubPs* I, R3v, T [2 r.], hh5v, ii; Gdziefz fą Bogowie ich/ w ktorych pokłádali dufanie? *KrowObr* 241, 168v, 215, 215v; *Leop Ps* 145 arg, 2. *Mach* 8/18; *BibRadz* *4, *Is* 66 arg, I 381b marg, *Os* 12 arg; *Mącz* 311d; Zátym/ w żadnym człowieku wfńania niepokładam *BiałKat* 73v, 81; Ieflim pokładał wfnoś ná złoto moie *BudBib Iob* 31/24, *Ps* 77/7; *BiałKaz* F3v, G2; Przeto małz mieć wiárę mocną/ á małz w fłowie Páńfkim wfzytko tve wfńanie pokłádác. *KarnNap* D2v; *KochPs* 36; *ReszHoz* 122; My wtobie fámym wfńanie pokładamy/ bo w cię wfamy *ArtKanc* E20v, L11, Q9v; *WujNT* 248. Cf »wierzyć, nadzieję pokładać«.

»nadzieję pokładać« = *sperare Vulg, PolAnt; spem reponere Mącz, Modrz; supersperare Vulg; spem collocare a. habere PolAnt [w tym: w co (2), o czym (1); w Bogu (127)] [szyk zmienny] (255):* Ci

ktorzy łą nam nierowni/ Pomocnicy łą niepewni: Nádzieie w nich niepokładay/ Godnieyŕze łobie záchoway. *BierEz* O4, N3; *OpecŻyw* 1v; Panie boże moy w tobiem pokładał nadzieię moię *WróbŻolt* 7/2; Niektorzi łą ludzie czo pokładaia nadzieię łą w fortunie, drudzy w mocarztwie, [...] ale my w panie bodze. *WróbŻolt* G2, 4/6, B6v, 37/16, 43/7, 55/5 (12); a wżakosz yey tich rad niechcziała bi vziwacz yeno ŕprziszwolemym ych m. panow vegierskich rad swoych wktorich rekv ŕpocztakv pokladała tak y dzys nadzieye swoye pokłada *LibLeg* 11/42, 10/114v; chocia o ich mocy wielką nadzieię pokładáli. *RejPs* 111v, 23v, 31, 37, 38v, 44 (24); *SeklWyzn* a2; *RejJóz* I4v; Ten ieŕt kazdego bog iego wczim łą nadzieię kto poklada/ wnym dufha/ albo od niego wŕpomożenia ząda krom páná Boga wŕzechmogacego *SeklKat* D3, D2v, D4, D4v, Ev [2 r.], F4, N4v, O; *RejKup* x8v; *RejKupSekl* a7, a7v; *MurzHist* K3v; *MurzNT* 73v; *KromRozm II* i2; *KromRozm III* B4; *GliczKsiqż* C4v; *LubPs* D2, H3, H4v, N2v, N3v (9); *SeklPieś* 6v; *KrowObr* 14v [2 r.], 67, 69, 86, 87v (13); Acż więc drudzy bez ŕlubu ty pánie miewáia/ W ktorzych też ŕwey nádzyeie wiele pokładáia. *RejWiz* 59; *KochZuz* A4; *BibRadz I* 196b marg, *Eccli* 2/6; tám ie [*Izraelów*] Egipcżycy w koło ofkoczylu y obiegli/ [...] przeto żadney inŕzey nádzyeie nie pokładáli ni w kim/ iedno ŕie Egipcianom poddać chcieli *BielKron* 30v, 63, 220, 338v; *Mqcz* 265d, 311d, 407c; *RejAp* 123v, 159v; Abo iżby miał w iákie czárnokięŕthwá á w iákie okázowanie rozlicznych omyłek ŕwiáthá tego/ pokładáć nádzyeię ŕwoię. *RejPos* 188, 10 [2 r.], 11v marg, 12, 13v [3 r.], 14 (71); *BialKat* 33v, 93v; Bo chce Pan Bog iżby wychowáncy iego/ wŕtáwicżnie nań ŕie ŕpuŕzczáli/ á w iego dobroci wŕszytkę nádzyeię łą pokładáli *KuczKat* 270, 65; *RejZwierc* 85v, 198v, 265; *BielSpr* 65v; *RejPosWstaw* [110²]; Ieŕli wy y dżiatki wáŕze dobrze zdrowi/ á rzeczy wáŕze wam ŕię po myŕli wiodá/ záto iŕcie wielkie dżięki Bogu czynię pokładáiac nádzyeię w niebie. *BudBib 2.Mach* 9/20; *CzechRozm* 65v, 66 [2 r.], 98v, 207, 265v; *KarnNap* F; *ModrzBaz* 85v; Bowiem ia nie pokładam nádzyeie w ŕwéy bróni/ Ani mię moiá ŕtrzelba w potrzebie obróni. *KochPs* 65, 89; *SkarŻyw* 20, 103 [2 r.], 397; Iamci ieŕt on obiecány Wam od Bogá náznáczony. Któregoŕcie tu czekáli W nim nádzyeię pokładáli. *MWilcHist* F2v; *CzechEp* 79, 144, 289; *NiemObr* 33, 92, 120, 179 [2 r.]; *KochPieś* 45; *ArtKanc* H14v, M19, N2; *Paprup* E2v; *GrabowSet* F3v, I4v; *OrzJan* 96, 110; *LatHar* 52, 68, 163, 169, 171 (13); *WujNT* 116, *Rom* 15/12, *Eph* 1/12, *1.Tim* 4/10, 6/17; gdyż w tych dwu rzeczach winowácy nádzyeię poŕpolicie pokładáia zwłóki. *SarnStat* 1280; *SiebRozmyŕl* E4v; Nie vczym áby kto wŕszytkę nádzyeię w vczynkách pokladał *SkarKaz* 351a marg, 273b, 351a; *CzahTr* F4, G3v. Cf *Szeregi*.

»sobie pokładać« = *sibi promittere* *JanStat* [szyk zmienny] (3); *RejWiz* 110v; A w takim to ŕercu on iuż łobie wŕszytki roŕkoŕzy ŕwe pokładáć raczy *RejPos* 349v; *SarnStat* 265.

»wiarę pokładać« = *credere* *PolAnt* [szyk zmienny] (14): Ktori niedupha panu bogu nie pokladaiaç w nym ŕupełney wiari ŕwoiey/ nie wierząc iego doŕŕić vczinięniu za grzechi naŕŕe/ ten zle czini *SeklKat* D4v, D4v; Wiele naty Foŕky rozdał Cos ty ych tu łobá nabrał A wieli wnych nadzeye miał Ofobnam wiarę pokladał. *RejKup* v8v; *BibRadz Eccli* 2/6; *RejPos* 48, 131v, 253v, 336, 341v; Nieŕtápił tedy tám/ kędy byli Káim/ Pháráo/ [...] ále tám/ gdzie byli Adam/ Noe/ Abram [...] y inŕzy ná drodze zbáwiennéy: ktorzy práwá Wiarę y Nádzyeię pokładáli w nim łámy *BialKat* 93v; Lecż trzy Troyce S. perŕony/ Oycá/ y Syná/ y Ducha S. tak wierzymy/ iż też Wiarę náŕzę w nich pokładamy *KuczKat* 80; *RejZwierc* 198v; *WujNT* 248; *SkarKaz* Ooooo.

»wiele, wszystko pokładać; nic nie pokładać« = *omnia [in aliquo] reponere* *Mącz* [szyk zmienny] (1:1;1): *Mącz* 311d; *KochFrag* 51; Zydowie szlachcie poddani, nie łobie w obronie królewskiej niech nie pokładają [in regia defensione nihil sibi promittant *JanStat* 1129]. *SarnStat* 265.

Szeregi: »(nie) (d)ufać, (a, ani, i) nadzieję pokładać« [szyk 10:3] (13): *SeklKat* D3, N4; Przeklęty yeft/ kto w człowycze duffa/ á nádzyeyę fwoyę w cyele álbo myefye pokłada. *KromRozm II* q4; *KrowObr* 241; *RejWiz* 83; Iozáphát nie dufał modłom czártowłkim áni w nich nádzyeie pokładał/ iedno w Pánie Bodze fwoim. *BielKron* 84; *RejPos* 120v, [254]v, 326, 350; Biádá tym ktorzy z łtępuią do Egiptu o rátunk/ y ktorzy w koniách vfáią á nádzieię w wozách pokładają *CzechRozm* 66; *KochPs* 116; *ArtKanc* H15v.

»wierzyć, (i) nadzieję (a. ufanie) pokładać« [szyk 6:2] (8): Synowłką miłością/ iako oicza niebiełkego/ miłowali/ a wnim łamym (a niewzadnym iniy m łtworzeniv iego) włyftko vfanie y zupełną nadzieię nałzę/ pokładali/ weń mocznie wierzyli *SeklWyzn* 2; *BiałKat* 383v; Przeto w łamego Páná Bogá wierzymy/ w nim łamym nádzieię zbáwienia náłzego pokładamy *WujJud* 58v; *CzechEp* 74, 106, 169; *LatHar* 658, 659.

»nie szukać ani pokładać« (1): włzakofz thák nákońcu zówždy zamykamy/ áby żadny tżłowiek wtych vtzynkach fwoich zbáwienia niefzukał/ áni pokładał/ ále [...] *KrowObr* 63v.

»zasadzać i pokładać« (1): Toć ták Moizefz o łłowie Bożym/ to o zakonie y o włytykich vftáwách y rołkazániach Bożych nápiłał/ zálecając ie: y włytyko łzczęście/ włytytek grunt/ pewność y zacność w nich záładzając y pokładając *CzechEp* 113.

III. *W nawiązaniu do znaczenia part „położony”: spędzać [co w czym] (3)* : Iako Crates, Diogenes miałto łklepu w kadzi miełzkał/ y inni mędrti [!] dziwne a nie rołkofzne żywoty wiedli iedno weczieniu á w naukach łwe żywoty pokładali. *BielŻyw nlb* 4; zániechawłzy domów łwych/ w vprałzánium iáłmużny ołtátek żywotá łwego pokładają [n *eleemosynarum suffragiis ... residuum vitae ponunt JanStat* 1096] *SarnStat* 517 [idem] 927.

IV. *Bez funkcji semantycznej: w połączeniu z inną częścią mowy tworzy zwroty oznaczające czynność lub stan określony przez tę część mowy (6)* :

Zwroty: »[z kim] pokładać cząstkę« = *współżyć* (1): et cu^m adulteris portionem tuam ponebas. [...] z czudzołožniki pokładałes cząłtkę twoię. *WróbŻołt* 49/18.

»datę pokładać [skąd]« = *datować z miejsca wysłania* (1): Czwartý dowod niechay będzie z łiftow Piotrá ł. ktore on piłał/ do wiernych bráćiey/ [...] y datę łiftu łwego z Bábilonu miáftá pokłada. *NiemObr* 52.

»[czemu gdzie] koniec pokładać« = *kończyć* (1): Iuż ná ten czás tym rzeczám tu koniec pokładám. *BielSpr* 75.

»modłitwę pokładać [przed kogo]« = *modlić się* (1): Vłyftzże modłitwę mnie łługi twoiego/ Ktorą dziś pokładám przed cię páná mego *LubPs* hh3.

»przymierze pokładać [miedzy kim a miedzy kim]« = *sprzyć się* (1): Toć ieft znák przymierza/ ktory [!] pokładám [*Hoc est signum foederis, quod ego do*] miedzy mną/ á miedzy wámi y/ miedzy włzem łtworzeniem żywem ktore z wámi ieft/ aż ná wieki. *BibRadz Gen* 9/12.

[»[komu] skargę pokładać« = *skarżyć się*: A wtem Maria poczęła, gorskoszi bendacz napelnyona oyczv bogv skarga smową pogladacz y tes poczęła gest skarge klaszcz na Angiola. *SprChęd* 94.]

»na złość myśli pokładać« = *myśleć źle* (1): Ale oni złe zá dobre mnye tu oddawali/ Práwye ná złość wífytki myfli fwoye pokládáli/ Myáfto miłości nyenawiść ná mye obracáli. *LubPs* Z.

[»żalobę pokładać [przeciw komu]« = *oskarżać*: wissedl Pilad knym przed dom y rzekl ym: ktora zalobe pokladaczie przeciw temv człowieku? *SprChęd* 64.]

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (3) : Repono, Pokładam/ poliecam/ chowam/ odkładam. *Mącz* 311d, 309c; *Calep* 1031a.

Synonimy: **I.a.η** *znosić*; **c.** *rozsiewać, siać*; **II.1.a.** *naznaczać*; **2.** *policzać, szacować*; **3.** *nadziewać się, oczekawać, spodziewać się*.

Formacje współrdzenne cf KŁAŚĆ.

Cf **POKŁADAJĄCY, POKŁADANIE, POKŁADANY**

EBo, MP